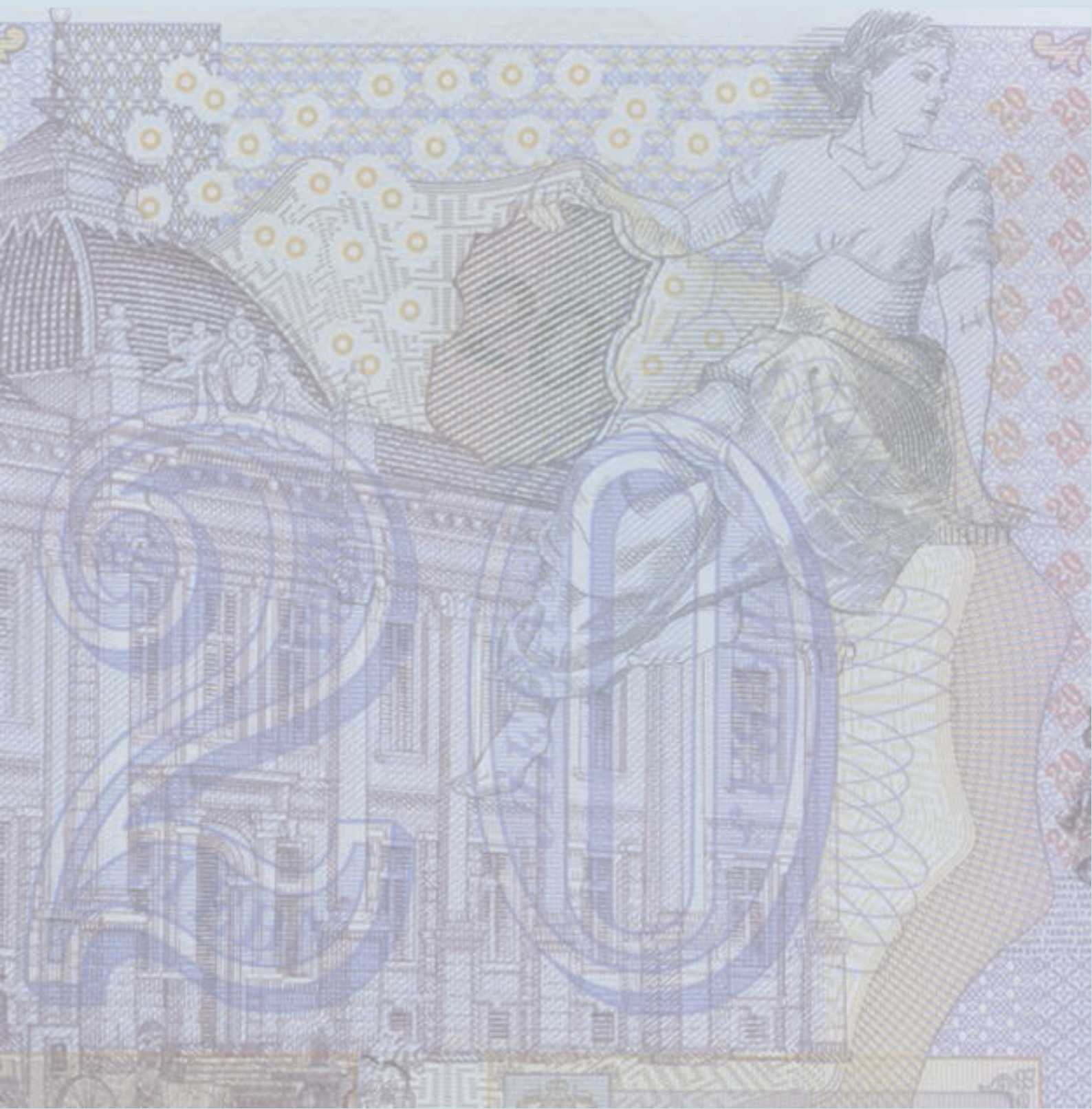

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

ПРЕГЛЕД НА ЕМИСИОННО-КАСОВАТА ДЕЙНОСТ НА БНБ АПРИЛ – ЮНИ 2020 г.

Съдържание

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)	3
1. Динамика на парите в обращение	3
2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение	4
II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети	7
III. Негодни банкноти и разменни монети	8

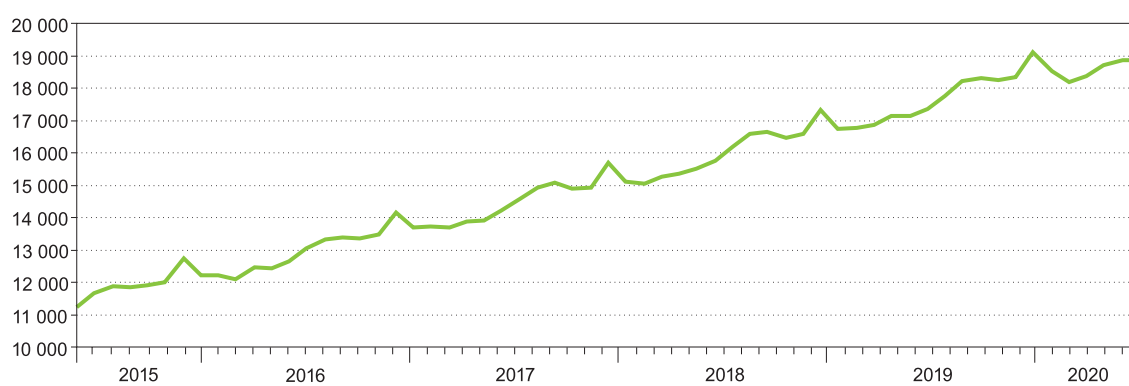
I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение

В края на юни 2020 г. парите в обращение¹ достигнаха 18 867.7 млн. лв. За едногодишен период (спрямо края на юни 2019 г.) те нараснаха с 8.68%, или с 1506.1 млн. лв. През предходния едногодишен период (юни 2018 г. – юни 2019 г.) нарастването беше по-високо както в абсолютна стойност (1592.9 млн. лв.), така и в процентно отношение (10.10%).

Пари в обращение (юни 2015 г. – юни 2020 г.)

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

През април – юни 2020 г. парите в обращение се увеличиха с 484.5 млн. лв., или с 2.64% в сравнение с края на март 2020 г. Нарастването им е с 0.36 процентни пункта по-малко от отчетеното за същия период на 2019 г. Най-висок месечен растеж (1.83%) в рамките на второто тримесечие на 2020 г. парите в обращение отбелязаха през април.

Пари в обращение

(млн. лв.)

	30 юни 2019 г.	31 март 2020 г.	30 юни 2020 г.
Пари в обращение – общо, в т.ч.	17 361.6	18 383.2	18 867.7
Банкноти	16 917.9	17 916.9	18 397.1
Разменни монети	435.8	464.8	469.1
Възпоменателни монети	7.9	1.5	1.5

Източник: БНБ.

В края на юни 2020 г. дялът на банкнотите в общата стойност на парите в обращение е 97.50%, като през второто тримесечие на годината той се е повишил с 0.04 процентни пункта спрямо края на март 2020 г.

¹ В т.ч.: банкноти и разменни монети, емисии след 5 юли 1999 г., вкл. изтеглените от обращение без краен срок на обмяна, и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г., вкл. изтеглените от обращение с ненастъпил краен срок на обмяна.

На основание чл. 25 от ЗБНБ на 12 юни 2020 г. Българската народна банка пусна в обращение като законно платежно средство банкнота с номинална стойност 10 лева, емисия 2020 г. Общият дизайн и основните елементи на банкнотите от новата серия се запазват без съществени изменения спрямо банкнотите, които са в обращение. Промените са свързани с въвеждането на нови защитни елементи.

Средната по стойност банкнота в обращение в края на юни 2020 г. е 37.61 лв., което представлява увеличение с 0.01 лв. спрямо края на март 2020 г. За едногодишен период стойността ѝ се е повишила с 1.23 лв., или с 3.37%, вследствие на по-високите темпове на нарастване в паричното обращение на броя на банкнотите от 50 и 100 лева в сравнение с останалите номинали.

Към 30 юни 2020 г. делът на разменните монети в стойността на парите в обращение е 2.49%, като през второто тримесечие той е намалял с 0.04 процентни пункта спрямо края на предходното.

Средната по стойност разменна монета в обращение в края на юни 2020 г. е 0.18 лв. и се запазва без промяна спрямо края на първото тримесечие на 2020 г. За едногодишен период стойността ѝ се е повишила с 0.01 лв. в резултат от продължаващото навлизане в паричното обращение на монетата с номинална стойност 2 лева.

В края на юни 2020 г. делът на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение е 0.01% и остава без промяна спрямо края на март 2020 г. За едногодишен период делът им намалява с 0.04 процентни пункта в резултат от провежданата политика на БНБ на поетапно изваждане от обращение на възпоменателните монети, емисии след 5 юли 1999 г.

В изпълнение на приетата от Управителния съвет на БНБ „Програма за отсичане на възпоменателни монети и отпечатване на възпоменателни банкноти за 2020 година“ и на основание чл. 25 ал. 1 от Закона за Българската народна банка (БНБ) през второто тримесечие на годината БНБ пусна в обращение сребърна възпоменателна монета с нанесено частично позлатяване с номинална стойност 10 лева на тема „100 години Университет за национално и световно стопанство“.

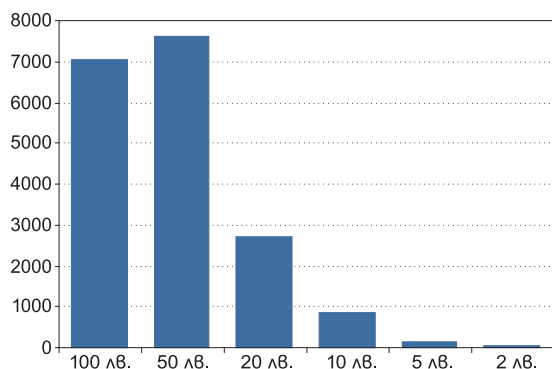
2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение

В края на юни 2020 г. в обращение са 489.1 млн. броя банкноти, които са с 12.6 млн. броя, или с 2.65% повече в сравнение с края на март. За същия период общата им стойност нарасна с 2.68% (480.2 млн. лв.), достигайки към 30 юни 18 397.1 млн. лв.

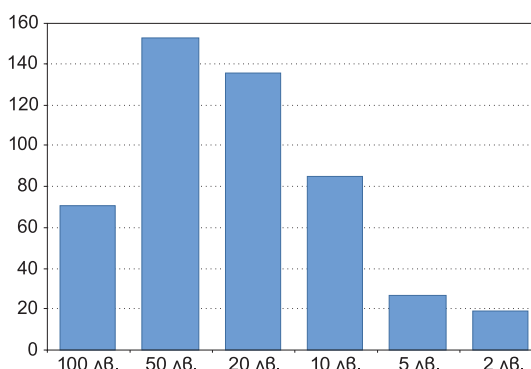
С най-голям дял (31.21%) в общия брой на банкнотите в обращение в края на второто тримесечие на 2020 г. е банкнотата с номинал 50 лева, като към 30 юни в обращение са 152.7 млн. броя банкноти с този номинал. С най-малък дял (3.80%) е броят на банкноти от 2 лева.

Структура на банкнотите в обращение към 30 юни 2020 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн. бр.)

Източник: БНБ.

Спрямо края на март 2020 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение настъпиха следните промени: дяловете на банкнотите от 2, 5, 10 и 100 лева намаляха съответно с 0.15, 0.14, 0.21 и 0.23 процентни пункта, а тези на банкнотите от 20 и 50 лева нараснаха съответно с 0.30 и 0.43 процентни пункта.

За едногодишен период броят на банкнотите в обращение се увеличи с 24.2 млн. (5.20%), а стойността им – с 1479.2 млн. лв. (8.74%). Промените в структурата по брой на банкнотите в обращение следват тенденцията от предходните години на изпреварващ годишен темп на нарастване в наличнопаричното обращение броя на банкнотите с високи номинали (50 и 100 лева) в сравнение с останалите номинали.

Спрямо края на юни 2019 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение дяловете на номиналите от 50 и 100 лева нараснаха съответно с 2.54 и 0.30 процентни пункта, а на тези от 2, 5, 10 и 20 лева намаляха съответно с 0.47, 0.25, 1.06 и 1.06 процентни пункта.

В края на юни 2020 г. общата стойност на намиращите се извън касите на БНБ банкноти с номинал 50 лева е 7632.9 млн. лв., което е най-големият дял (41.50%) в структурата по стойност на банкнотите в обращение. С най-малък дял (0.20%) е стойността на банкнотите с номинал 2 лева.

През второто тримесечие на 2020 г. в структурата по стойност на банкнотите в обращение нараснаха дяловете на банкнотите от 20 и 50 лева, съответно с 0.15 и 0.56 процентни пункта. За същия период дяловете на банкнотите от 2, 5, 10 и 100 лева намаляха съответно с 0.01, 0.02, 0.06 и 0.62 процентни пункта.

Банкнотата от 50 лева е единствената в структурата по стойност на банкнотите в обращение, чийто дял нараства (с 2.09 процентни пункта) за едногодишен период. Дяловете на останалите номинали намаляват, като най-съществено е понижението на дела на банкнотата от 20 лева – с 1.08 процентни пункта (от 15.83% на 14.75%). Най-ниско е намалението на дела на банкнотата от 2 лева – с 0.03 процентни пункта.

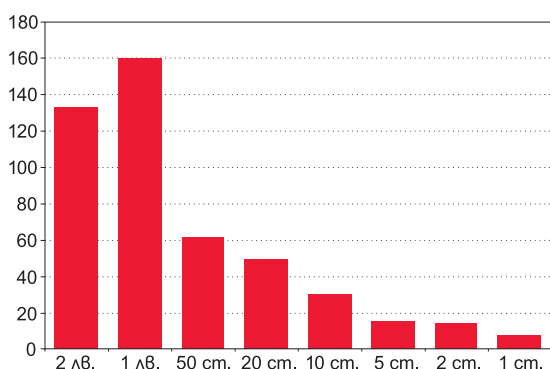
В края на юни 2020 г. в обращение са 2643.0 млн. броя разменни монети, които са с 18.1 млн. броя, или с 0.69% повече в сравнение с броя им от края на март. За същия период общата им стойност се увеличи с 4.3 млн. лв., или с 0.93%, и в края на юни 2020 г. достигна 469.1 млн. лв.

Тенденцията към увеличаване на броя на разменните монети в обращение от всички номинали се запазва. През второто тримесечие на 2020 г. най-голямо в процентно изражение е нарастването при разменната монета с номинал 2 лева – с 2.39%. Относително устойчиво се запазва увеличението при монетите с ниска номинална стойност, като за периода април – юни броят на монетите от 1, 2 и 5 стотинки нарасна съответно с 0.60%, 1.02% и 0.83%.

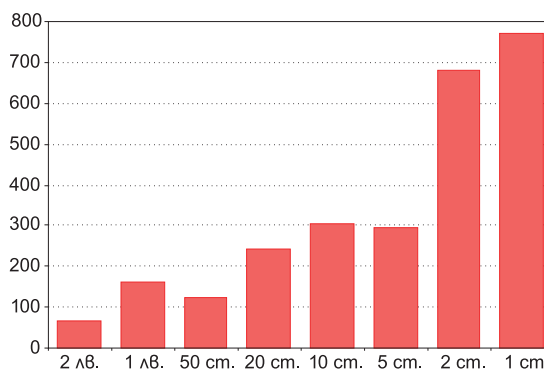
За едногодишен период общият брой на разменните монети в обращение се увеличи със 139.7 млн. (5.58%), а стойността им – с 33.3 млн. лв. (7.64%). На годишна база с най-бърз темп нараства броят на монетите с номинал 2 лева – с 18.66%. В края на юни 2020 г. в обращение са 66.6 млн. броя от тях, което представлява увеличение с 10.5 млн. броя. Броят на монетите от 1, 2, 5, 10 и 20 стотинки в обращение нараства в границите от 4.84% до 6.41%. При монетите от 50 стотинки и от 1 лев нарастването на годишна база е съответно 3.58% и 2.68%.

Структура на разменните монети в обращение към 30 юни 2020 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн. бр.)

Източник: БНБ.

Най-голям дял (29.20%) в общия брой на разменните монети в обращение в края на второто тримесечие на 2020 г. имат монетите от 1 стотинка, като към 30 юни извън касите на БНБ са 771.7 млн. броя монети с този номинал. С най-малък дял (2.52%) е броят на монетите от 2 лева.

Спрямо края на първото тримесечие на 2020 г. в структурата по брой на разменните монети в обращение намаляха дяловете на монетите от 1, 10, 20 и 50 стотинки и от 1 лев, съответно с 0.03, 0.04, 0.03, 0.02 и 0.02 процентни пункта. За същия период дяловете на монетите от 2 и 5 стотинки и от 2 лева нараснаха съответно с 0.08, 0.02 и 0.04 процентни пункта.

За едногодишен период в структурата по брой на разменните монети в обращение намаляха дяловете на монетите от 1, 10 и 50 стотинки и от 1 лев,

съответно с 0.21, 0.05, 0.09 и 0.17 процентни пункта, а дяловете на монетите от 2 и 5 стотинки и от 2 лева нараснаха съответно с 0.16, 0.08 и 0.28 процентни пункта. Делът на разменните монети от 20 стотинки е 9.23% и е същият, както в края на юни 2019 г.

Като функция на постоянно увеличаващия се брой и нарастването на общата стойност на монетите извън касите на БНБ. Основен принос за общото им нарастване по стойност имат монетите от най-високите номинали. Общата стойност на монетите от 1 лев в обращение в края на юни 2020 г. е 159.6 млн. лв., което представлява най-големият дял (34.02%) в структурата по стойност на разменните монети в обращение. С най-малък дял (1.65%) е стойността на монетите от 1 стотинка.

Спрямо края на предходното тримесечие в структурата по стойност на разменните монети в обращение с 0.40 процентни пункта нарасна дялът единствено на монетите от 2 лева. С намалението на дяловете си спрямо същия период са номиналите от 1, 10, 20 и 50 стотинки и от 1 лев, съответно с 0.01, 0.04, 0.05, 0.10 и 0.20 процентни пункта. Делът по стойност на монетите от 2 и 5 стотинки се запазва без промяна, спрямо нивата от края на предходното тримесечие.

В структурата по стойност на разменните монети в обращение за едногодишен период нарасна дялът единствено на монетата от 2 лева (с 2.63 процентни пункта). Намалението на дяловете на номиналите от 1, 2, 5, 10, 20 и 50 стотинки е в границите от 0.04 до 0.51 процентни пункта. По-значително за едногодишен период е намалението на дела на монетите от 1 лев, който отбеляза спад от 1.64 процентни пункта.

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

За периода април – юни 2020 г. в Националния център за анализ на БНБ бяха задържани общо 198 броя неистински български банкноти, от които 197 броя, циркулирали в паричното обращение. Делът на задържаните през Второто тримесечие неистински банкноти спрямо общия брой на банкнотите в обращение към края на юни 2020 г. възлиза на 0.00004%.

Брой на неистинските български банкноти (април – юни 2020 г.)

	100 лв.	50 лв.	20 лв.	10 лв.	5 лв.	2 лв.
Нециркулирали банкноти	0	0	1	0	0	0
Циркулирали банкноти	18	48	114	16	0	1

Източник: БНБ.

В общия брой на задържаните през Второто тримесечие на 2020 г. неистински български банкноти най-голям е дялът на тези с номинал 20 лева (58.08%). Броят на задържаните неистински банкноти от 20 лева представлява 0.000085% от общия брой на намиращите се в обращение в края на юни 2020 г. банкноти с

този номинал. Неистинските банкноти от 50 лева са с дял от 24.24% в общия брой на задържаните през отчетния период неистински банкноти. Столевовете неистински банкноти са с дял от 9.09%, а тези от 10 лева са с дял от 8.08%. Най-малък (0.51%) е дялът на банкнотите от 2 лева.

В периода април – юни 2020 г. бяха регистрирани и задържани общо 231 броя неистински български разменни монети, от които 89 броя циркулирали в паричното обращение. Относителният дял на задържаните през второто тримесечие неистински разменни монети в общия брой на монетите в обращение към края на юни 2020 г. е 0.000009%.

В изпълнение на законовите си функции по извършването на експертна оценка на чуждестранни банкноти, задържани на територията на България, през второто тримесечие на 2020 г. в БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 3783 броя евро (от които 125 броя са циркулирали в паричното обращение), 142 броя щатски долари и 9 броя банкноти от други чуждестранни валути.

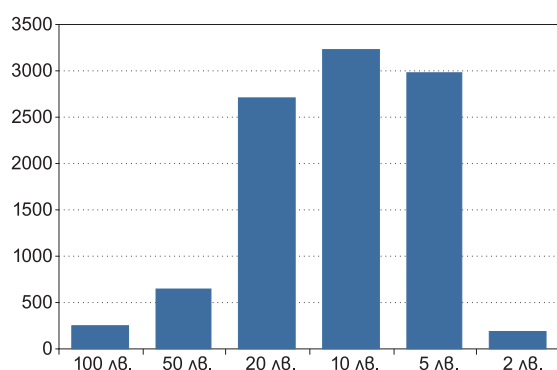
III. Негодни банкноти и разменни монети²

От общия брой проверени за истинност и годност банкноти през периода април – юни 2020 г. като негодни за последващо използване в паричното обращение бяха отделени 10.0 млн. броя банкноти. Те са с 2.1 млн. броя (17.57%) по-малко в сравнение с отделените като негодни през първото тримесечие на 2020 г.

При машинната обработка на банкнотите през второто тримесечие на 2020 г. с най-голям дял в общия брой на отделените като негодни банкноти са тези с номинал 10 лева (32.28%), следвани от банкнотите от 5 лева (29.72%) и 20 лева (27.09%). Дялът на негодните банкноти от 50 лева е 6.54%. По-малки са дяловете на отделените като негодни банкноти от 2 и 100 лева, съответно 1.95% и 2.42%.

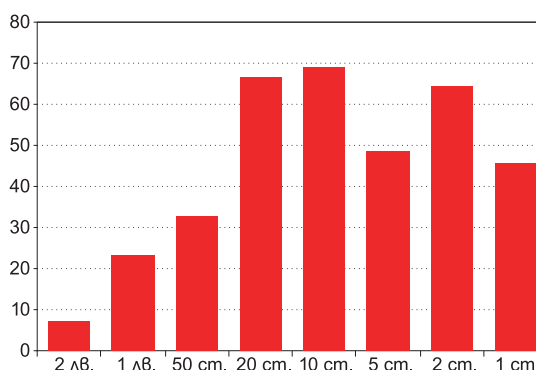
Негодни банкноти (април – юни 2020 г.)

(хил. бр.)

Негодни разменни монети (април – юни 2020 г.)

(хил. бр.)

Източник: БНБ.

² Българските банкноти и разменни монети, които през отчетния период са оценени от БНБ като несъответстващи на приетите стандарти за годност и поради това подлежат на унищожаване.

За едногодишен период (юни 2019 г. – юни 2020 г.) отделените негодни банкноти са 47.8 млн. броя, което е с 4.4 млн. броя (8.42%) по-малко в сравнение с отделените през предходния едногодишен период (юни 2018 г. – юни 2019 г.).

През второто тримесечие на 2020 г. при обработката на разменни монети в БНБ като негодни за паричното обращение бяха отделени 357.8 хил. броя, които са със 86.7 хил. броя (31.97%) повече в сравнение с отделените през първото тримесечие на 2020 г.

За едногодишен период отделените като негодни разменни монети са 1416.9 хил. броя, които са с 317.5 хил. броя (28.88%) повече в сравнение с отделените през предходния едногодишен период.

ХУДОЖЕСТВЕННОТО ОФОРМЛЕНИЕ НА КОРИЦАТА Е РАЗРАБОТЕНО ВЪЗ ОСНОВА
НА ВЪЗПОМЕНАТЕЛНАТА БАНКНОТА С НОМИНАЛ 20 ЛЕВА, ЕМИСИЯ 2005 г.